herpy

LEGUANER

Desert Spiny Lizard

Sceloporus magister

Sceloporus magister er en robust, tornet øgle fra ørkenerne i det sydvestlige USA og det nordvestlige Mexico. Den er dagaktiv, klatrer i træer, buske og på klipper og lever af insekter. Hannen har blå pletter på hals og bug. Den kræver et stort, tørt terrarie med kraftig UVB, en meget varm solplads og en kølig vinterhvile. Hunnen lægger æg.

Familie: Phrynosomatidae

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**20-30 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**5-8 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende, klippeboende og jordboende**
Biotop	**Ørken og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**120 × 50 × 50 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**27-32 °C**
Hotspot	**38-42 °C**
Temperatur, nat	**16-22 °C**
Luftfugtighed	**20-40 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Vinterhvile	**9-12 °C** 8-12 uger
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**12-24 mdr.**
Kuldstørrelse	**4-24 æg**
Kuld pr. år	**1-2**
Inkubation	**60-80 dage** ved 27-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES-listerne eller i EU's bilag A-D. Ingen leguaner eller andre arter i gruppen står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), og arten er ikke på EU's liste over invasive arter.

Om arten

Sceloporus magister er en stor og kraftigt bygget øgle i slægten *Sceloporus*. Skællene er store, kølede og spidse og giver et tornet udseende. Grundfarven er grå, brun eller gulbrun med mørke tværbånd, og begge køn har en gulbrun, trekantet plet på skuldrene. Hannen har blå til violette felter på hals og bug og et grønligt eller blåligt skær på siderne og halen. Hunner og unge dyr er mere mønstrede og har ingen eller kun svage blå felter. Arten skifter farve med temperaturen: den er mørkere, når den er kold, og lysere, når den er varm.

Kroppen er 8-14 cm fra snude til kloak, og med hale bliver dyret 20-30 cm. Totallængden er et skøn ud fra kropslængden. Arten blev beskrevet i 1854 af Hallowell.

Afgrænsningen af arten er ikke afklaret. Tidligere blev flere ørkenformer ført som underarter af *S. magister*. *S. bimaculosus* fra Chihuahuaørkenen føres nu af flere forfattere som selvstændig art, mens *S. uniformis* fra Mojaveørkenen og Great Basin skiftevis føres som selvstændig art og som underart af *S. magister*. Arten er tidligere blevet forvekslet med *Sceloporus clarkii*. Der findes kun lidt specifik viden om pasningen. Tallene i vejledningen bygger derfor på ørkenklimaet i udbredelsesområdet og på viden om slægten. Se også *Sceloporus cyanogenys* og *Sceloporus malachiticus*.

Udbredelse og levested

Sceloporus magister lever i det sydvestlige USA: i det sydøstlige Californien, Nevada, det sydlige Utah, Arizona, New Mexico og dele af Colorado. I Mexico findes den i Baja California, Sonora, det nordvestlige Chihuahua og Sinaloa. Bestandene længere mod øst i Chihuahuaørkenen, bl.a. i Coahuila, regnes nu til *S. bimaculosus*. Kernen af udbredelsen er Sonoraørkenen. Arten findes fra havniveau langs Colorado-floden op til omkring 1.500 meters højde. Grænserne mod de afspaltede arter er ikke endeligt afklaret, så kortet viser kun landene, ikke en præcis afgrænsning.

> **Oprindelig udbredelse:** USA og Mexico.

LEVESTED

Sceloporus magister lever i tør ørken og halvørken på lave skråninger, sletter og i dale med klippeblokke, buske og træer som poppel, yucca, Joshua-træ og jerntræ. Den lever mest i træerne og soler sig på sten, stammer og grene, men findes også ved stendynger, brændestabler og andet dække på jorden. Den er dagaktiv og soler sig især om morgenen, mens den om sommeren søger skygge eller huler i den varmeste del af dagen. Den går i vinterhvile fra sent efterår til forår. Hannerne er territoriale og markerer territoriet fra en høj sten eller gren med armbøjninger og blå bug.

Kosten er leddyr. Myrer udgør 10-30 %, og dertil kommer biller, larver, edderkopper, skolopendre og en gang imellem små øgler. Hunnen lægger æg om sommeren, 4-24 pr. kuld.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt specifik viden om pasningen af *Sceloporus magister*, og den bygger på ørkenklimaet og på viden om slægten. Arten er stor, hurtig og aktiv, og et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 120 × 50 × 50 cm (længde × bredde × højde). Et par kræver et større terrarie med mange skjul, og større er altid bedre, for arten har store territorier i naturen.

Bunden er tør sand, blandet med lidt ler, så dyret kan grave. Indret med klippestykker, kork og kraftige grene, så dyret kan klatre og sole sig, og med flere skjul i begge ender. Stensætninger skal stå fast på bunden, så de ikke kan vælte, når dyret graver. Terrariet skal have et tætsluttende låg, for arten er en god springer og klatrer. Fjern afføring ugentligt, og skift bunden helt hver 3.-4. måned.

TEMPERATUR

Luften skal være 27-32 °C om dagen. Solpladsen skal have 38-42 °C på overfladen, målt med et infrarødt termometer. Arten foretrækker en kropstemperatur omkring 33 °C, og solpladsen skal være varm nok til, at den hurtigt kan nå den. Brug en halogenspot eller en varmelampe over en sten, og lad en del af terrariet være køligere, så dyret kan vælge. Dyret er mørkt og træt, når det er for koldt, og lyst og søger skygge, når det er for varmt.

Om natten skal temperaturen falde til 16-22 °C, og varmelampen slukkes. Ørkenens nætter er kølige, og nattetemperaturen er et skøn ud fra klimaet.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være lav, omkring 20-40 %. Terrariet skal være tørt og godt ventileret. Stil en lav skål med frisk vand, og skift vandet dagligt. Forstøv en gang imellem terrariets side let, så dyret kan slikke dråber. Våd bund og stillestående luft giver skimmel, hudproblemer og luftvejsinfektion.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

Sceloporus magister er dagaktiv og soler sig, så den skal have kraftig UVB. Brug et T5 HO-rør (Ferguson-zone 3) i en reflektor over solpladsen. Afstanden afhænger af rørets styrke og af, om røret sidder over net eller inde i terrariet. UVB går ikke gennem glas eller plastik. Skift røret efter producentens anvisning, normalt efter 12 måneder.

Supplér med en kraftig dagslyslampe. Lyset skal være tændt 13-14 timer om sommeren og 10-11 timer om vinteren og slukkes helt om natten.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Arten er insektæder. Giv varierede levende insekter: fårekyllinger, kakerlakker, græshopper, melorme, zophobas, silkeorme og voksorm. Foderdyrene må ikke være større end dyrets hoved. Variér kosten, og fodr foderdyrene med næringsrigt foder det sidste døgn før fodring.

Unger fodres dagligt, voksne 3-4 gange om ugen med så meget, de kan æde. Pudr foderdyrene let med kalk ved de fleste fodringer, og giv et vitamintilskud med D3 hver 2. uge. Fedme er et problem hos voksne dyr, der fodres for ofte.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Dyret er opmærksomt, hurtigt og territorialt, og håndtering stresser det. Hold håndtering på et minimum, og tag aldrig fat i halen, for den kan knække af.

Hanner skal altid holdes hver for sig, for de kæmper indbyrdes, og også hunner kan være aggressive over for hinanden. Et par eller en han med to hunner kan holdes i et stort terrarie med mange visuelle barrierer, ellers holdes dyrene bedst enkeltvis. Hannen viser sin blå bug med armbøjninger og nikkende bevægelser. Nyindkøbte, vildfangne dyr har brug for ro og mange skjul.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen er større, har blå felter på hals og bug og har tykkere halerod og større lårporer. Hunnen er mere mønstret og har kun svage blå felter. Alderen ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten; 1-2 år er et skøn ud fra slægten.

PARRING

Parringen sker om foråret. Vinterhvile i 8-12 uger ved 9-12 °C i mørke og med moderat fugtighed, efterfulgt af stigende varme og dagslængde, passer til arten og er almindelig praksis for slægten. Sæt hunnen sammen med hannen i et stort terrarie og skil dem, hvis han bider hende for hårdt. Hvor ofte arten yngler i fangenskab, er ikke dokumenteret.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger 4-24 æg pr. kuld, oftest om sommeren, og store hunner lægger flest. Hvor mange kuld hun lægger pr. år, er ikke dokumenteret; et eller to er et skøn. Stil en æglægningsbøtte med 15 cm fugtig sand og jord, som hunnen kan grave i. Giv hende rigeligt med føde og kalk, og kontakt en dyrlæge, hvis hun presser uden resultat.

INKUBATION

Æggene udruges i en inkubator i fugtig vermiculit eller perlit. Temperatur og varighed er ikke dokumenteret for arten. 27-30 °C og 60-80 dage er skøn lånt fra slægten. Æggene må ikke vendes, og de skal holdes fugtige, men ikke våde.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er små og skal fodres dagligt med små insekter, pudret med kalk. Giv dem et lille terrarie med tør sand, skjul, UVB og en varm solplads. Skil hannerne ad, når de får farve, for de bliver hurtigt territoriale.

Sundhed og typiske fejl

Vildfangne dyr har ofte mider og indvoldsparasitter, så nye dyr skal i karantæne og have afføringen undersøgt. Typiske problemer er:

- Knoglesvind ved for lidt UVB og kalk.
- Luftvejsinfektion og skimmel ved våd, stillestående luft.
- Fedme og fedtlever hos voksne dyr, der fodres for ofte.
- Overophedning eller kulde, hvis solpladsen er for lille eller for kold.
- Tab af halen, hvis dyret holdes i halen.
- Æglægningsproblemer hos hunner uden egnet æglægningssted.

Et sundt dyr er kvikt, har klare øjne og en fyldig hale. Levetiden i fangenskab er ikke sikkert dokumenteret; 5-8 år er et skøn. Et dyr, der taber sig, ikke æder eller trækker vejret med åben mund, skal til en dyrlæge med erfaring i krybdyr.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.